

VIRALLISET VALTAKUNNALLISET MATKAILUSTRATEGIAT

Lea Häyhä

Usein kuulee sanottavan, että ensimmäinen Suomen matkailustrategia julkistettiin vuonna 2006. Se ei aivan pidä paikkaansa, nimittäin onhan niitä strategioita ja periaatepäätöksiä tehty jo aiemminkin, tosin ehkä pienimuotoisempina kuin vuonna 2006 toteutettu kansallinen matkailustrategia.

Historiaa eli mitä valtio on tehnyt

Valtion matkailuhallinnon tehtävät siirrettiin vuonna 1967 silloisesta kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöstä kauppa- ja teollisuusministeriöön (KTM). Ministeriön teollisuusosastolle otettiin tilapäinen matkailuasioita käsittelevä ylitarkastaja.

Käytännössä matkailun edistämistyötä teki tuolloin Suomen Matkailuliito ry erityisillä valtion määrärahoilla. Matkailuliitossa tehtävää hoitivat ulkomaan toimikunta, ulkomaan osasto ja ulkomailla toimivat seitsemän matkailutiedotustoimistoa. Ne oli perustettu vuosina 1926–1967.

Vuoden 1967 joulukuussa valtioneuvosto asetti kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuudessa toimivan matkailuneuvoston. Siihen kuului jäseniä alan järjestöjen ja matkailuelinkeinon piiristä. Sen tehtäväksi annettiin suunnitella ja kehittää matkailun mainos- ja markkinointitoimintaa. Sen päätökset olivat keskeisessä asemassa Suomen matkailupolitiikan linjaamisessa ja myös Suomen edustumisessa ulkomailla.

Vuonna 1968 KTM asetti toimikunnan ehdottamaan organisaatiota, joka vastaisi valtion varoin ulkomaanmarkkinoinnista. Toimikunnan antaman lausunnon mukaan matkailumarkkinointi olisi siirrettävä matkailuneuvostolle.

Suomen Matkailuliiton työtä jatkamaan asetettiin vuonna 1969 matkailuneuvosto, jonka alaisiksi tulivat sen Helsingissä sijainnut toimisto ja ulkomailla olleet matkailutiedotustoimistot, joita tuolloin oli Tukholmassa, Hampurissa, Münchenissä, New Yorkissa, Pariisissa, Lontoossa ja Amsterdamissa.

Matkailuhallintoon liittyvät tehtävät siirrettiin kauppa- ja teollisuusministeriön kauppaosastolle, jonne perustettiin vuonna 1971 matkailutoimisto. Sen tehtäviin kuului käsitellä asiat, jotka koskivat kotimaan matkailua sekä Suomeen suuntautuvan matkailun edistämistä, matkailuyrityksiä ja niiden rahoitusta, neuvontaa ja koulutusta sekä valtion matkailukiinteistöjä. Myös matkailuneuvoston toiminnan valvominen ja kehittäminen kuului matkailutoimistolle.

Matkailun edistämiskeskuksen perustaminen

Vuonna 1973 perustettiin Suomeen Matkailun edistämiskeskus. KTM:n matkailutoimisto ja matkailuneuvosto ulkomaantoimistoineen yhdistettiin Matkailun edistämiskeskukseen. Tehtäväksi uudelle virastolle annettiin Suomessa tapahtuvan ja Suomeen suuntautuvan matkailun sekä kotimaisen matkailuelinkeinon yleinen edistäminen ja kehittäminen. Ulkomaantoimistoja sillä oli 1980-luvun lopulla 14, uusina sijaintikaupunkeina Oslo, Kööpenhamina, Zürich, Milano, Madrid, Los Angeles ja Toronto. Kotimaassa MEKillä oli toimistot Savonlinnassa (lakkautettiin vuonna 1984) ja Rovaniemellä (lakkautettiin vuonna 1992).

Samalla kun MEK perustettiin, asetuksessa määrättiin asetettavaksi Matkailuasian neuvottelukunta kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Sen tehtävänä oli seurata valtakunnallista matkailupolitiikkaa, matkailun edistämistä ja kehittämistä ja tehdä asioista esityksiä ja antaa lausuntoja. Neuvottelukunta toimi KTM:n ja MEKin johtokunnan neuvoa-antavana elimenä.

Kehittämishjelmat ja matkustustase

MEK julkaisi alkuvuodesta 1975 ensimmäisen ”virallisen” Matkailun kehittämishjelman vuosille 1975–85. Se oli tarkoitettu keskustelu- ja neuvot-

telupohjaksi eri osapuolten välille. Valmistuttuaan ohjelma herätti paljon huomiota ja sai aikaan vilkkaan keskustelun matkailun kehittämistavoitteista.

Mitään virallisia tavoitteita ei tuolloin asetettu. Suomen matkustustase oli vielä reilusti ylijäämäinen, ts. matkailutuloja kertyi enemmän kuin mitä matkailumenot olivat. Ylijäämä vuonna 1975 oli vielä 17 miljoonaa euroa.

Ensimmäisen matkailun kehittämisohjelman pohjalta MEK laati tarkistetun matkailun kehittämisohjelman vuosille 1978-87, jossa tavoitteeksi asetettiin kilpailukykyisten vaihtoehtojen tarjonta ja ylijäämäinen matkustustase. Toimenpiteiksi määriteltiin markkinointi (sekä ulkomailla että kotimaassa), investoinnit ja kannattavuus, matkailun alueellinen kehittäminen, työllisyys ja koulutus, kohtuuhintainen lomailu, jo tuolloin esille nousnut yhdyskunta- ja ympäristönsuojelu ja tutkimus, tilastointi ja suunnittelu.

Näiden toimenpiteiden lisäksi kehittämisohjelmaan on kirjattu ”Erityistoimenpiteet eri matkailusektorien kehittämiseksi”, joita olivat leirintämatkailun, maatilamatkailun, järvimatkailun, pienveneilyn, saaristomatkailun, matkailuliikenteen ja anniskelupolitiikan kehittäminen. Suomi eli energiakriisin jälkimaininkeja ja kylpi lamassa. Inflaatio oli myös tosiasia. Nämä tekijät heikensivät Suomen matkailun kilpailukykyä ja vaikuttivat mm. Ruotsista Suomeen suuntautuneen ostosmatkailun vähenemiseen.

Tosin kehittämisohjelmassa mainitaan, että 1980-luvun odotetaan olevan Suomelle positiivinen, koska ”kuluttajilla on enemmän sekä rahaa että vapaa-aikaa”. Uskottiin, että liikkumismahdollisuuksien jatkuvan paranemisen myötä, myös matkailumahdollisuudet paranevat. Suomen matkailu oli toki tuolloin vielä matkustustaseen mukaan ylijäämäistä.

Tavoitteeksi oli siis asetettu ylijäämäinen matkustustase, mutta jo vuonna 1982 matkustustaseemme oli 41 miljoonaa euroa alijäämäinen ja kehittämisohjelman lopussa vuonna 1987 alijäämä oli jo 506 miljoonaa euroa.

Kolmas edelleen MEKin tekemä ”Matkailun kehittämisohjelma” tehtiin vuosille 1982-90. Tavoitteena oli edelleen: ”Kilpailukykyisten vaihtoehtojen tarjonta ja ylijäämäinen matkustustase”, vaikka tase oli kääntynyt jo 80-luvulla alijäämäiseksi. Ohjelman avulla pyrittiin löytämään tapoja, jolla yhä useampi suomalainen valitsisi loma- ja vapaa-ajan

FM Lea Häyhä
Erityisasiantuntija - matkailu
Työ- ja elinkeinoministeriö

viettokohteensa kotimaasta ja yhä useampi ulkomaalainen suuntaisi matkansa Suomeen. Ohjelman lähtökohtana oli jatkuva taloudellinen kasvu.

Tavoitteeksi asetettu ylijäämäinen matkustustase jäi haaveeksi. Vuonna 1982 alkanut matkustustaseen alijäämä jäi pysyväksi ilmiöksi, ja vuonna 1990 alijäämä oli jo 1.020 miljoonaa euroa.

Valtioneuvoston ensimmäinen periaatepäätös

Valtioneuvosto teki ensimmäisen matkailupolitiittisen periaatepäätöksen vuosille 1989-92. Se sisälsi yleisiä ja määrällisiä tavoitteita. Yleiset tavoitteet voitiin jakaa kolmeen ryhmään: matkailullinen merkitys, matkailupolitiikan luonne ja kolmanneksi matkailupolitiikan tehtävät. Määrällisiksi tavoitteiksi asetettiin kotimaanmatkailijoiden lomavuorokausien kasvaminen ja maksullisten yöpymisten lisääntyminen vuosittain vähintään neljä prosenttia sekä ulkomaisen matkailun kasvu vuosittain vähintään yhtä paljon kuin matkailu kasvaa Pohjoismaissa. Periaatepäätökseen kirjattiin myös matkailu-

elinkeinon kilpailukyvyyn parantamistoimenpiteitä, painopisteen siirtäminen investoinneista matkailupalvelujen kehittämiseen, liikenteellisiä kehittämistoimia, matkailuviranomaisten alueelliseen yhteistyöhön liittyviä toimia, ympäristö- ja matkailupolitiikan yhteensovittamistoimia, koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistä sekä matkailuviranomaisten tehtäväalueiden selkiyttämistä.

Periaatepäätöksen sisältämien kehittämis- ja selvitystoimenpiteiden sekä suunnittelulinjojen vuoksi KTM asetti seurantaryhmän, joka koostui yhdestä ministeriöstä. Sen tehtävänä oli toteutumisen seuranta, eri ministeriöiden matkailuun ja matkailupolitiikkaan liittyvien toimenpiteiden koordinointi, periaatepäätöksestä aiheutuvien käytännön toimien seuranta ja yhteydenpito KTM:öön.

Tavoitteiden toteutumisesta voidaan todeta, että vuonna 1989 yöpymiset kasvoivat peräti 6,6 %, mutta vuonna 1990 kasvu supistui 1,3 %:iin. Vuonna 1991 vähennys oli 4,8 % ja vuonna 1992 4,9 %. Kotimaan osalta tavoite ei siis toteutunut. Vuoden 1992 loppuun mennessä oli jääty 1.834.000 yöpymistä tavoitteesta kotimaan osalta.

MEK rakensi ”Matkailu 2000”-kehittämisohjelman vuosille 1992–2000. Se oli järjestyksessä neljäs matkailun pitkän aikavälin kehittämisohjelma. Sen tavoitteeksi asetettiin valuuttatulojen lisääminen neljällä prosentilla vuosittain vuosikymmenen loppupuolelle asti, kotimaanmatkailun kasvu kolmella prosentilla vuosittain ja matkailuelinkeinon kannat-

tavuuden parantaminen. Ohjelmassa esitettiin keinoja matkailualan yleisten edellytysten parantamiseksi ja markkinoinnin tehostamiseksi sekä kotimaanmatkailun kasvu. Matkailupoliittisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta ohjelmaan oli kirjattu kolme osa-aluetta:

1) kilpailukyvyyn vahvistaminen kansainvälisesti, 2)

Suomen kiinnostavuuden lisääminen ja profilointi matkailumaana sekä 3) valikoiva markkinointi.

Määrällisiksi tavoitteiksi asetettu yhden miljardin markan reaalin kasvu matkustustaseen tuloissa vuoden 1996 loppuun mennessä toteutui, koska vuonna 1991 matkustustaseen tulot olivat yhteensä 4,8 miljardia markkaa ja vuonna 1996 noin 7 miljardia markkaa vuoden 1991 rahan arvossa. Samoin vuodelle 2000 asetettu kolmen miljardin markan reaalin kasvu toteutui, koska ko. vuonna matkustustaseen tulot olivat jo 7,9 miljardia markkaa vuoden 1991 rahan arvossa laskettuna. Voidaan jopa sanoa, että tavoite ylitettiin vuoden 1996 osalta 1,2 miljardilla markalla ja vuoden 2000 osalta 100 miljoonalla markalla.

Nord Info GmbH Nordeuropa Marketing oli MEKin vuonna 1994 Saksaan perustama tytäryhtiö. Vastaavasti perustettiin Skandinaviaa varten Finnova AB. Tytäryhtiöiden hallituksia johtivat MEKin aluepäälliköt – Risto Hemming ja Pekka Mäkinen – ja kummassakin jäsenenä oli hallintojohtaja Pekka Laukala. Toimintusjohtajat palkattiin asemamaasta.

Toinen periaatepäätös

Valtioneuvosto antoi helmikuussa 1993 toisen periaatepäätöksen matkailuelinkeinon kilpailukyvyyn parantamiseksi vuosina 1993–95. Siinä esitetään matkailun kehittymiselle selvät tavoitteet ja toimintalinjoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Matkailualan rahoituskriisin selvittäminen päämääränä kannattava ja kilpailukykyinen toimiala, matkailusta saatavien valuuttatulojen kasvu sekä matkailupalvelujen kysynnän kasvu olivat periaatepäätöksen tavoitteet.

Matkailuelinkeinon kannattavuuden parantamiseksi periaatepäätöksessä oli toimintalinja 1 eli ”Matkailupalvelu-

Matkailustrateginen päätöksenteko oli MEKin alkuaikoina mutkatonta, kun viraston johtokunnassa olivat edustettuina kaikki tärkeimmät sidosministeriöt korkealla virkamiestasolla. Kuvassa MEKin johtokunnan ja johtoryhmän jäseniä tutustumassa New Yorkin toimistoon vuonna 1979. Vasemmalta Erkki Laatto (Valtioneuvoston kanslia), Jukka Juusela (MEK), Alec Aalto (UM), Juhani Korpela (LM), Bror Wahlroos (KTM), Bengt Pihlström (MEK), Olavi Syrjänen (SM) ja Pekka Laukala (MEK).

ja koskevien veroratkaisujen selvittäminen tavoitteena matkailuelinkeinon kansainvälisen kilpailukykyyn turvaaminen”. Matkailuelinkeinon kannalta positiivisimmat asiat olivat majoituspalvelujen ja henkilökuljetusten arvonlisäverokannat. Sen sijaan ravitsemispalvelujen 22 prosentin arvonlisäverokanta ei ollut matkailuelinkeinon kannalta hyvä ratkaisu ja jätti Suomen kilpailijamaita heikompaan asemaan.

Toimintalinja 2 koski pk-yritystoiminnan riskirahoituksen sekä tuki- ja kehittämistoimenpiteiden ulottamista koskemaan myös vientituloja tuottavaa matkailuelinkeinoa. Mittavia tukitoimenpiteitä ei matkailu

saanut lukuun ottamatta Matkailunkehitys Nordia Oy:n perustamista.

Kolmas toimintalinja koski ravintolaelinkeinon kilpailukykyäkökohtien huomioimista alkoholilainsäädännön uudistamisessa. Sen osalta joitakin parannuksia saatiin aikaan. Ensinnäkin veroperusteita muutettiin samaksi kuin muualla Euroopassa. Sillä ei tosin ollut vaikutusta yritysten kannattavuuteen. Toiseksi tukkumonopolin purkautuminen lienee kuitenkin vaikuttanut positiivisesti ravintolaelinkeinon.

Neljäs toimintalinja koski ravintoloiden tuontitarpeiden huomioimista elintarvikkeiden maksupeerusteista tuontisuoja sovellettaessa. Suomen liittyminen EU:iin arvioitiin hoitavan asian.

Viides toimintalinja koski majoitus- ja ravitsemisalaa ja kauppaa koskevan hinta-, aukiolo- ja muun sääntelyn purkamista asteittain. Joitakin rajoituksia on edelleen ja todennäköisesti niitä myös tarvitaan.

Ulkomaanmarkkinoinnin osalta Matkailun edistämiskeskuksesta esitettiin lisämäärärahaa vuodelle 1993 ulkomailla tapahtuvaan tehomarkkinointiin. Se myös toteutui.

Lomaosakkeiden myynnin markkinointi ulkomaille sekä ulkomaalaisten sijoittajien ja yrittäjien osallistumisen edistäminen Suomen matkailuelinkeinon kehittämiseen sen sijaan ei toteutunut.

Kolmas ulkomaanmarkkinointia koskenut toi-

mintalinja koski ainutlaatuisiin luonto- ja ympäristötekijät huomioiviin ratkaisuihin panostamista tuotekehityksessä. Ko. toimintalinjan todettiin toteutuvan kun ns. YSMEK-projektien kautta.

Neljäntenä toimintalinjana oli vientiä edistävien organisaatioiden yhteistyön ja toiminnan kehittämisen sekä MEKin Keski- ja Pohjois-Euroopan tulosryhmien keskustojen eräiden toimintojen yhtiöittäminen. Toimintalinja toteutui yhtiöittämisten osalta, mutta vientiä edistävien organisaatioiden yhteistyön ja toiminnan kehittäminen jäi toteutumatta.

Kotimaan matkailun osalta toimintalinjoja oli viisi. Ensimmäisen mukaan matkailuhankkeiden julkisen tuki tuli kohdistaa tuotekehitys- ja infrastruktuuri-investointeihin. Toimintalinja toteutui.

Toisena toimintalinjana oli luontoon ja kulttuuriin liittyvien ohjelmatoimien kehittäminen ja monipuolistaminen sekä retkeily- ja luonnonsuojelualueiden tukeutuvien matkailupalvelujen parantaminen.

Kolmas toimintalinja koski valmismatkalain ja valmismatkaliikelain säätäminen, siten ettei matkanjärjestäminen kotimaassa tarpeeksi vaikeudu.

Neljäs toimintalinja koski Euroopan yhteisömaiden käytäntöjen seuraamista liikenteen lupapolitiikassa ja viides sisävesien matkustajalaivaliikenteen turvaamista.

Määrällisenä tavoitteena ollutta matkustustulosten yhden miljardin kokonaiskasvua vuosina 1993–95 ei saavutettu, tulot kasvoivat ko. vuosina vain 426 miljoonaa markkaa, joten tavoitteesta jäätettiin 574 miljoonalla markalla. Tosin täytyy muistaa Suomen olleen syvässä lamassa juuri 90-luvun alkupuolella. Kotimaanmatkailuun asetettu prosentin kasvu jopa ylitettiin, koska vuonna 1993 kotimaiset yöpymisvuorokaudet kasvoivat 5 prosentilla, vuonna 1994 3,6 prosentilla ja vuonna 1995 5,4 prosentilla, jolloin tavoite ylitettiin 1,1 miljoonalla yöpymisellä.

Suomen matkailustrategia vuoteen 2000

Vuonna 1996 ilmestyi selvitysmiesraportti Suomen matkailustrategia vuoteen 2000. Selvitysmiehenä oli Kari Österlund, joka esitti, että Suomen matkailupolitiikan tavoitteena tulee olla vuoteen 2000 mennessä 1) vahvistaa matkailuelinkeinon kilpailukykyä, 2) lisätä Suomeen saapuvien matkailijoiden ja valuuttatulojen määrää, 3) parantaa Suomen saavutettavuutta, 4) edistää kotimaassa tapahtuvaa matkailua ja 5) vahvistaa Suomen luonto- ja

kulttuurimatkailutuotantoa ja -markkinointia.

Keskeistä oli, että Suomen markkinaosuutta Euroopan matkailussa lisätään siten, että vuosittaiset matkailijamäärät ja valuuttatulot kasvavat suhteellisesti enemmän kuin Euroopan matkailu kasvaa keskimäärin. Keskeinen rooli oli strategian mukaan KTM:llä, ja MEKin tehtäviksi määriteltiin Suomen matkailukuvan ylläpitäminen, kehittäminen ja matkailupalvelujen markkinointi ulkomailta, reaaliaikaisen markkinatiedon välittäminen, matkailun pk-yritysten vientivalmennus yhdessä KTM:n organisaatioiden kanssa sekä kotimaan matkailun koordinointi.

Selvitysmiesraportista tehtiin ministeriössä Hallinnonkehittämisen ministerityöryhmään eli ns. HALKE-työryhmään esitys siitä, mitä Suomen matkailussa tulee tehdä. HALKE-työryhmä teki asiasta päätöksen 4.12.1998. Sen mukaan tehtävien jakoa ministeriön, MEKin ja TE-keskusten välillä tuli selkeyttää. Se toteutui HALKEN linjausten mukaisesti.

KTM:n rooli

KTM:lle säilytettiin koordinaatiovastuu eri ministeriöiden matkailuun liittyvien kehittämistyön yhteensovittamisesta. Se toteutui vuonna 2001 annetussa periaatepäätöksessä Suomen matkailupoliittisista linjauksista. Ministeriöiden välinen yhteistyöryhmä ns. MiniMatka-työryhmä kokoontui muutaman kerran vuodessa käsittelemään yhteisiä linjakysymyksiä.

Ministeriöön oli palkattu vain matkailuasioita käsittelevä virkamies esityksen mukaisesti ja ministeriö osallistui laajojen, valtakunnallisten hankkeiden rahoittamiseen (kuten esimerkiksi Lakeland Finland -hanke).

Matkailualan rahoitus

Matkailualan rahoitusta parannettiin järjestämällä ministeriöiden, maakunnan liittojen ja TE-keskusten edustajille säännöllisiä tapaamisia – mm. rahoittajapäiviä matkailupäätöksiä tekeville yritystutkijoille on järjestetty vähintään kerran vuodessa.

Matkailuasioden neuvottelukunta

Sen sijaan EU-matkailuasian neuvottelukunnan toimeksiannon laajentaminen koskemaan myös kansallisia matkailukysymyksiä ja nimen muuttaminen Matkailualan neuvottelukunnaksi ei toteutunut

sellaisenaan, koska se toimi pääosin sähköpostitse ministeriöstä saatavan tiedon vastaanottajana.

TE-keskusten matkailuasiantuntemus

TE-keskusten matkailuasiantuntemusta pyrittiin parantamaan perustamalla lähes kaikkien keskusten yhteyteen alueellisista rahoittajista koostuva matkailutyöryhmä. Lisäksi jokaisessa TE-keskuksessa toimi matkailuyhdyshenkilö, jolla oli yhteys MEKin tietojärjestelmiin.

Valtakunnallinen matkailun toimialatiimi

Lisäksi valtakunnan tasolla toimi matkailun toimialatiimi, johon kutsuttiin KTM:n, SM:n, MEKin, TE-keskusten ja Finnveran edustajat.

SME

Suomen Matkailuelinkeino SME ry aloitti toimintansa marraskuussa 1999.

MEKin tehtävät

MEKiin palkattiin yhteyspäällikkö parantamaan yhteistyötä mm. maakuntien liittojen ja alueorganisaatioiden kanssa.

MEK oli vuonna 1998 vielä kiinteässä yhteistyössä Suomen Matkailun Kehitys Oy:n (ns. SMAK) kanssa. Se oli tuolloin kuitenkin vain yksi tutkimuslaitos muiden joukossa ja osallistui hankintakilpailuihin sen mukaisesti.

MEK jatkoi toimintaansa virastona. Johtajasta tehtiin ylijohtaja vuonna 2002. Organisaatiota mädallettiin ja uudistettiin mm. tuotekehitystehtävien paremmalla huomioimisella. MEKiä koskevaa asetusta muutettiin 1.9.1999 lukien mm. johtokunnan kokoonpanon ja tehtävien osalta.

MEKillä oli toimistoja ulkomailla HALKEN päätöksen aikaan 17 ja vuoden 2001 lopulla niitä oli 12. Jo tuolloin MEK oli päättänyt, ettei uusia toimistoja perusteta, vaan pyritään löytämään muita toimintatapoja. Tavoitteena oli myös vähentää henkilöstön määrää ulkomailla. Vuonna 1998 MEKillä oli 59 henkilöä ulkomailla, vuoden 2002 alussa lukumäärä oli 46. Osa vähennetyistä henkilöistä siirtyi Helsinkiin vahvistamaan tuoteorganisaatiota.

MEKin toimintaa pyrittiin tehostamaan - erityisesti vaikeilla markkinoilla ja kaukomarkkinoilla. Tavoitteena oli, että MEKin rooli olisi vähäisempi niillä lähimarkkinoilla, joissa elinkeinon rooli on jo

suuri. Siitä syystä MEKin johtokunta päätti lopettaa Kööpenhaminan toimiston, mutta jätti painopistealueeksi Ruotsin, jossa panostusta siirrettiin uusien kohdemarkkinointiryhmien löytämiseen erikoismarkkinoinnin tukemisen avulla. Esimerkkinä uudesta kohderyhmästä lähimarkkinoilla käynnistettiin Perhematkailuprojekti. Kaukomailla tosin MEK ei ole avannut uusia markkinoita. Päinvastoin MEK on luopunut toiminnasta alueilla, joissa saavutettu tulos on ollut vaatimaton. Sen sijaan MEK lisäsi panostustaan mm. Japaniin.

Kaukaisemmillä markkinoilla MEKin tuli toimia osana suomalaista tiedotusjärjestelmää herättäen kiinnostusta Suomea kohtaan yhteistyössä muiden julkisin varoin toimivien tahojen, kuten ulkoministeriön, Finpron ja Invest in Finland -toimiston kanssa. Yhdeksi vuoden 2000 toimintastrategian painopisteistä MEKissä nostettiin Kiina.

MEKiin myös perustettiin tuoteorganisaatio, jossa kullakin päätuotteistolla oli vastuullinen tuotepäällikkö. Lisäksi MEK käynnisti kansainvälisen mittavan laadunkehittämishankkeen "Laatu-tonnin".

Rahallisesti MEK ei panostanut merkittävästi ns. perusmarkkinointiin liittyviin kampanjoihin. Jake-luteiden kehittäminen ja yhteistyö median kanssa pysyivät MEKin tärkeinä tehtävinä.

HALKEN päätöksen mukaisesti MEK luopui kotimaanmatkailun markkinointituista.

Kolmas periaatepäätös

Valtioneuvosto teki kolmannen periaatepäätöksen matkailupolitiikasta vuonna 2001. Matkailupoliittisten linjausten mukaan matkailu on vientiteollisuutta, joka tuo hyvinvointia ja toimeentuloa eri puolille maata. Määrällisiksi tavoitteiksi asetettiin kotimaanmatkailun kasvu vuodesta 2000 vajaan 12 miljoonasta yöpymisvuorokaudesta 15 miljoonaan vuonna 2010 ja ulkomaan osalta neljästä miljoonasta vuorokaudesta seitsemään miljoonaan yöpymiseen. Matkailutulojen osalta tavoiteltiin kotimaisten osalta noin 6 miljardin euron tuloja vuonna 2010 (vuonna 2000 4,7 miljardia euroa) ja ulkomaisten matkailutulojen osalta 2,5 miljardia euroa (vuonna 2000 1,5 miljardia euroa, ilman matkalipputulota). Työllisyyden osalta tavoiteltiin 148.000 ympärivuotista ja kokopäiväistä työpaikkaa. Toimenpiteet koskivat 1) maantieteellisen ja hallinnollisen yhteistyön lisäämistä 2) matkailuun

suunnatun julkisen tuen mahdollisimman tehokasta käyttöä, 3) panostuksia koulutukseen ja tutkimukseen, 4) matkailupalvelujen sähköisten jakelukana-
vien ja saavutettavuuden kehittämistä sekä 5) matkailupalvelujen laadun parantamista sekä kestävä
kehityksen mukaisen toiminnan edistämistä.

Määrälliseksi tavoitteeksi vuodelle 2010 asetettu 15 miljoonaa kotimaista yöpymistä jäänee toteut-
matta. Vuoden 2009 rekisteröityjä kotimaisia yöpy-
misiä oli 13,7 miljoonaa ja vuoden 2010 toteutuman
arvioidaan jäävän noin 14 miljoonaan yöpymiseen.
Kotimaan matkailutulotavoitteeksi vuoden 2001
Valtioneuvoston periaatepäätöksessä on asetettu
5,89 miljardia euroa. Jo vuonna 2007 kotimainen
matkailutulo oli 7,8 miljardia euroa (inflaatio mu-
kaan luettuna vuoden 2007 matkailutulo on 7 mil-
jardia euroa), joten tavoite on jo ylitetty.

Ulkomaisten matkustuksen lisäämistavoitteek-
si periaatepäätöksessä asetettiin 7 miljoonaa yö-
pymistä vuonna 2010 ja matkustustaseen tuloiksi
2,52 miljardia euroa ilman matkalipputuloloja. Yö-
pymismääristä tultaneen jäämään selvästi, ehkä
päästään noin 5,1 miljoonaan yöpymiseen. Samoin
tulotavoite on asetettu liian korkeaksi. Jos vuonna
2010 päästään 5-6 prosentin kasvuun, muotoutuu
lopulliseksi ulkomaantuloksi noin 2.125 - 2.150
miljardia euroa. Tavoitteesta jäätäneen noin 370-
400 miljoonaa euroa.

Määrälliseksi tavoitteeksi oli myös asetettu mat-
kailun työpaikkojen määrä. Tavoitteena oli, että
vuonna 2010 matkailutyöpaikkoja olisi 148.000.
Tämän hetkisten laskelmien mukaan vuoden 2010
lopulliseksi matkailutoimialojen työpaikkojen luku-
määräksi voi edellisten vuosien mukaan arvioida
noin 141.000 työpaikkaa. Laman myötä matkailu-
toimialojenkin työllistävyys on vaikeampaa ja siitä
syystä tuskin pääsemme nyt tuohon tasoon.
Tavoitteesta on siis jääty laskutavasta riippuen noin
7.000-10.000 työpaikkaa.

Neljäs periaatepäätös ja uusi matkailustrategia

Vuonna 2006 valtioneuvosto teki neljännen pe-
riaatepäätöksen Suomen matkailupolitiikasta
vuoteen 2020 asti samana vuonna valmistuneen
Suomen matkailustrategian vuoteen 2020 & Toi-
menpideohjelman vuosille 2007-13 pohjalta.

Suomen matkailustrategia laadittiin laajasti eri
osa-puolten kanssa asioita valmistellen. Prosessiin

osallistui noin 2.000 toimijaa eri puolilta Suomea.
Siksipä voidaan hyvällä syyllä sanoa, että kyseessä
ei ollut ministeriön strategia, vaan matkailuelinkei-
non oma strategia. Valtioneuvoston periaatepää-
tökseen ja matkailustrategiaan kirjattiin kasvuta-
voitteiksi kotimaisten matkailijoiden yöpymisen
sisältävien matkojen kasvavan 29 miljoonasta 33
miljoonaan matkaan, jonka toteutuminen vuoteen
2013 mennessä näyttää realistiselta. Vuonna 2010
kolmen ensimmäisen kuukauden aikana kasvua on
ollut yhdeksän prosenttia. Matkailustrategiaan kir-
jatun tavoitteen mukaan rekisteröityjä kotimaisia
yöpymisiä oletetaan vuonna 2013 olevan noin 16
miljoonaa.

Ulkomaisten matkailijoiden kaikkien yöpymisten
odotetaan periaatepäätöksen mukaan kasvavan 20
miljoonasta 25 miljoonaan. Tavoite on täysin rea-
listinen, koska jo vuosina 2007 ja 2008 kaikki ulko-
maiset yöpymiset ylittivät tavoitetason. Sen sijaan
rekisteröityjen ulkomaisten yöpymisten tavoite
vuodelle 2013 noin 7 miljoonaa yöpymistä, on aika
kunnianhimoinen. Ulkomaisten matkailukulutuk-
sen tavoitteena oli 3,34 miljardia vuonna 2013 ja jo
vuonna 2009 kulutus oli 3,1 miljardia euroa, joten
siltä osin tavoite varmasti saavutetaan.

Matkailun kokonaiskulutuksen odotettiin kas-
vavan 9 miljardista eurosta 11,1 miljardiin euroon
vuonna 2013. Se ylittyi jo vuonna 2007 ollen noin
11 miljardia euroa.

Toimenpidekokonaisuuksia oli yhteensä kahdek-
san:

1. Yhtenäisillä Suomi-mielikuvilla vahvempi maa-
kuva
2. Palveluketjun katkeamattomuudella tyytyväi-
sempiä asiakkaita
3. Sujuva saavutettavuus matkailun kehittymisen
elinehto
4. Koulutuksella ja tutkimuksella vahvempi am-
mattitaito ja osaavaa työvoimaa
5. Infrastruktuuria kehittämällä lisää toimivuutta
ja kilpailukykyä
6. Matkailuelinkeinon säädösympäristöä kehittä-
mällä kannattavampi yritystoiminta
7. Matkailutoimijoiden työnjakoa selkeyttämällä
ja verkostoitumista lisäämällä tehokkuutta ke-
hittämiseen
8. Rahoitusta strategian mukaisesti kohdenta-
malla vahvempaa kasvua.